

Il-Ftehim Ekonomiku u Kummerċjali Komprensiv UE-Kanada (CETA)

Nifthu dinja ġdida ta' opportunitajiet
ghall-Maltin



Is-CETA se jgawdu minnu nies minn Malta kollha

Dan se jsir billi s-CETA:



Inehhi **t-tariffi doganali** għall-esportaturi u l-importaturi Maltin



Jiftaħ is-suq tas-**servizzi** Kanadiż għal imprizi Maltin



Jippermetti lill-kumpaniji Maltin jitfgħu offerti għal aktar **kuntratti pubbliċi** fil-Kanada



Jiproteġi r-**riċerka u l-kreattività** Maltija



Jagħmilha iktar faċli għal **professjonisti** Maltin li jaħdmu fil-Kanada



Ihegġeġ iktar **investment** bejn Malta u l-Kanada



Jgħin lin-**negozji ż-żgħar** Maltin jesportaw aktar lejn il-Kanada

L-ekonomija Maltija hija miftuħa għall-kummerċ

Aktar minn 32,000 impjeg Malti – daqs wieħed minn kull ħamsa –
jiddependu fuq l-esportazzjonijiet barra l-Ewropa

**U Malta u l-Kanada diġà għandhom relazzjoni
kummerċjali u tal-investment mill-viċin**

Is-seba'

Fejn tidhol il-merkanzija, il-Kanada hija
s-seba' l-akbar sieħeb kummerċjali ta' Malta barra mill-UE

€326 m

Il-valur tal-esportazzjonijiet Maltin
ta' oġġetti u servizzi għall-Kanada

€538 m

Il-valur tal-importazzjonijiet Maltin
ta' oġġetti u servizzi mill-Kanada



It-tnehhija tat-tariffi doganali fuq l-esportazzjonijiet tal-merkanzija Maltin

Esportazzjonijiet ta' merkanzija Maltin lejn il-Kanada: €37 m (2015)

Il-Kanada hija s-seba' l-ikbar suq tal-esportazzjoni tal-merkanzija barra mill-UE li Malta tesporta lejha. Is-CETA se joħloq ħafna opportunitajiet għodda biex dawn l-esportazzjonijiet jizdiedu iktar minn hekk.

Is-CETA se jwassal biex jiġu **ffrankati hafna flus fuq id-dazji doganali** billi jeliminaw id-dazji fuq 99% tal-linji tariffarji kollha, li minnhom 98% se jitneħħew milli l-ftehim jidhol fis-seħħ.

Malta se **tgawdi mit-tnehhija tad-dazji fuq tista' tghid l-esportazzjonijiet kollha tagħha**, b' mod partikolari:

- **Prodotti mediċinali**

Esportazzjonijiet Maltin lejn il-Kanada: €28 m (2015)

L-industrija farmaċewtika tirrappreżenta iktar minn tliet kwarti tal-esportazzjonijiet Maltin lejn il-Kanada. It-tariffi li taffaċċja huma baxxi ħafna, iżda din se tgawdi b' mod partikolari mid-dispożizzjonijiet tas-CETA dwar il-proprjetà intellettwali (ara iktar 'l isfel).

Il-protokoll dwar ir-rikonoxximent reċiproku ta' Prassi Tajba ta' Manifattura (PTM) se jagħmilha iktar faċli biex isir kummerċ f'dan is-settur, billi jippermetti lill-awtoritajiet ta' parti waħda jaċċettaw iċ-ċertifikati ta' konformità mal-PTM maħruġin mill-parti l-oħra.

- **Makkinarju u tagħmir elettriku**

Esportazzjonijiet Maltin lejn il-Kanada: €5.3 m (2015)

Il-makkinarju u t-tagħmir elettriku għandhom tariffi medji baxxi, iżda xi prodotti għandhom tariffi li jtilgħu sa 9%.

Apparti mill-iffrankar fuq id-dazji doganali, is-CETA se jippermetti lill-kumpaniji Maltin jeliminaw l-ispejjeż tat-testjar doppju bis-saħħa tad-dispożizzjonijiet tar-rikonoxximent ta' **ċertifikati tal-valutazzjoni tal-konformità** f' setturi bħalma huma:

- il-makkinarju
- it-tagħmir elettriku
- it-tagħmir elettroniku.

Dawn is-setturi se jgawdu wkoll mid-dispożizzjonijiet tas-CETA dwar l-akkwist pubbliku u l-moviment tal-professjonisti (*ara iktar 'l isfel*).

- **Sustanzi kimiċi**

Esportazzjonijiet Maltin lejn il-Kanada: €1.2 m (2015)

It-tariffi huma ġeneralment baxxi, bl-ogħla tariffi jkunu ta' 6.5%.

- **Ġugarelli (bħal triċikli, pupi jew mudelli)**

Esportazzjonijiet Maltin lejn il-Kanada: €1.1 m (2015)

It-tariffi Kanadiżi jaslu sa 8%.



Nifthu s-suq tas-servizzi Kanadiż ghall-kumpaniji Maltin

Esportazzjonijiet ta' servizzi Maltin lejn il-Kanada:
€296 m (2014)

Il-Kanada hija l-ikbar suq barra l-UE għall-esportazzjoni tas-servizzi minn Malta.

Is-servizzi ewlenin li Malta tesporta lejn il-Kanada huma:

- is-servizzi finanzjarji
- it-trasport
- it-turiżmu.

Importazzjonijiet ta' servizzi Kanadiżi f'Malta: €255 m (2014)

Is-CETA se jtejjeb u jiżgura l-aċċess ta' kumpaniji Maltin għas-suq tas-servizzi Kanadiż.

Pereżempju, fis-settur tas-servizzi professjonali, il-Kanada nehhet għadd ta' limitazzjonijiet fuq il-kundizzjonijiet ta' ċittadinanza u residenza biex professjonisti Maltin ikunu jistgħu jipprattikaw fil-Kanada, jiġifieri:

- avukati
- kontabilisti
- arkitetti
- inginiera.

Is-CETA jgħib miegħu wkoll iċ-ċertezza tad-dritt għal esportaturi tas-servizzi Ewropej: il-Kanada kkonfermat il-livell attwali ta' ftuh li għandha lejn kumpaniji tal-UE, pereżempju:

- fis-servizzi finanzjarji
- fit-telekomunikazzjoni
- fis-servizzi postali u ta' kurrier.



Jinfetah il-bieb biex kumpaniji Maltin jifgħu offerti għal aktar kuntratti pubbliċi fil-Kanada

Bis-CETA, il-kumpaniji Maltin se jkollhom aċċess għas-suq kbir tal-akkwisti pubbliċi Kanadiż.

Il-kumpaniji Maltin se jkollhom l-opportunità li jagħmlu offerti biex ifornu oġġetti u servizzi fl-offerti ta' prezzijiet fil-livelli kollha tal-gvern fil-Kanada (federali, provinċjali u muniċipali).

Il-Kanada qablet ukoll li tagħmel il-proċedura tal-offerti iktar trasparenti billi tippubblika s-sejthiet għall-offerti federali u provinċjali fuq sit web tal-akkwist wiehed.

L-impenji tal-akkwist pubbliku mill-gvern tal-Kanada li hemm fis-CETA huma **l-iktar ambizzjużi li l-Kanada qatt tat.**



Jitharsu r-riċerka u l-kreattività ta' Malta

Is-CETA jagħti lil innovazzjonijiet, drittijiet tal-awtur u marki tal-fabbrika Maltin **livell simili ta' protezzjoni fil-Kanada** għal dak li għandhom fl-Ewropa.

B' mod partikolari, il-Kanada se **għib il-harsien tad-drittijiet tal-awtur konformi ma' standards internazzjonali.**

Dan huwa importanti għax se jhars il-proprjetà intellettuali tal-industriji kreattivi tal-UE (xogħlijiet tal-arti, publikazzjonijiet, mużika u softwer), inkluż it-tixrid tagħhom permezz ta' mezzi ta' distribuzzjoni online.

Is-CETA jkopri wkoll **id-drittijiet ta' proprjetà intellettuali għall-prodotti mediċinali.**

Il-ftehim ikopri:

- il-possibbiltà ta' **massimu ta' sentejn ta' protezzjoni addizzjonali tal-**

privattivi addizzjonali biex tagħmel tajjeb għal dewmien indebitu fl-għoti tal-awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq li jnaqqas il-ħajja utli tal-privattiva

- impenn biex jiġi żgurat li l-litiganti kollha jkollhom **dritt effettiv ta' appell** taht ir-reġim ta' konnessjoni tal-privattivi tal-Kanada (il-konnessjoni bejn l-awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq ta' medicina ġenerika u l-istatus tal-privattiva tal-mediċina originatriċi)
- impenn li tinzamm il-prassi attwali tal-Kanada li toffri tmien snin ta' protezzjoni tad-data.

Din hija aħbar tajba għal Malta, meta tqis li l-prodotti mediċinali jammontaw għal iktar minn tliet kwarti tal-esportazzjonijiet tagħha lejn il-Kanada.



Issir iktar faċli għall-professjonisti Maltin li jaħdmu fil-Kanada

Is-CETA jinkludi dispożizzjonijiet biex issir iktar faċli għal professjonisti Maltin li jaħdmu fil-Kanada (u vice versa) u li l-kwalifiki tagħhom jiġu rikonoxxuti. Dan huwa ta' vantaġġ kbir għal kumpaniji li:

- jipprovdu servizzi bħal servizzi ta' wara l-bejgħ għal magni esportati jew softwer
- jagħmlu prodotti kumplessi li jkunu jeħtieġu servizzi ta' wara l-bejgħ bħall-istallazzjoni jew il-manutenzjoni tal-makkinarju.

dan jista' jkun partikolarment ta' benefiċċju għal imprizi żgħar u ta' daqs medju, minħabba li dawn mhux bilfors ikunu jistgħu jipprovdu persunal permanenti fil-post biex is-servizz jagħtuh huma direttament.

Is-CETA jistabbilixxi ċ-ċertezza tad-dritt u **jtejjeb il-mobilità tal-fornituri tas-servizzi b'mod sinifikanti**, minħabba li:

- jagħmilha iktar faċli li persunal ewlieni jiġi trasferit minn naħa għall-oħra tal-Atlantiku
- jippermetti lill-kumpaniji jibagħtu lill-impjegati biex jagħtu servizzi ta' wara l-bejgħ fuq makkinarju, softwer u apparat
- johlq qafas għar-rikonoxximent ta' kwalifiki professjonali għal setturi regolati bħall-arkitettura u l-kontabilità.



Jiġi inkoraġġit l-investment bejn Malta u l-Kanada

L-Investment Dirett Barrani Malti fil-Kanada: €21 m (2013)

L-Investment Dirett Barrani Kanadiz f'Malta: €75 m (2008)

Il-Kanada għad għandha hafna interessi f'Malta f'bosta oqsma. Fl-2016, pereżempju, MFC Industrial Ltd investiet €91m fis-settur bankarju Malti, billi xtrat lil Bawag Malta Bank.

Malta m'għandhiex trattat bilaterali dwar l-investment mal-Kanada. Dan ifisser li

d-dispożizzjonijiet dwar il-protezzjoni tal-investment u r-risolviment tat-tilwim fis-CETA huma ferm iktar relevanti għall-investituri Maltin fil-Kanada u l-investituri Kanadizi f'Malta.

Ladarba s-CETA jidhol fis-seħh b'mod definittiv, dawn id-dispożizzjonijiet se jagħtu lill-investituri Maltin u Kanadizi **iktar prevedibbiltà, trasparenza u protezzjoni** għall-investimenti tagħhom fil-Kanada u f'Malta rispettivament.



Għajnuna biex in-negozji ż-żgħar Maltin jesportaw aktar lejn il-Kanada

In-negozji ż-żgħar Maltin huma orjentati hafna lejn l-esportazzjoni u jirrappreżentaw 91% tal-għadd totali ta' esportaturi Maltin. Dawn se jkunu kapaċi jiehdu vantaġġ sħiħ tas-CETA.

Ostakli għall-kummerċ imnaqqsin, l-eliminazzjoni tat-tariffi, proċeduri doganali simplifikati u rekwiżiti tekniċi iktar kompatibbli, kollha se jagħmluha iktar faċli u irħas li tesporta. Dan se jippermetti lill-impriži ż-żgħar:

- jikkompetu iktar faċilment ma' kumpaniji kbar
- ibiġġu l-istess prodott (jew b'inqas modifiki) fiż-żewġ swieq
- jieħdu iktar sehem fil-ktajjen tal-provvista u l-kummerċ elettroniku.

Dispożizzjonijiet speċifiċi jsaħħu l-benefiċċji tas-CETA għall-kumpaniji ż-żgħar, bħal:

- li jitqiesu l-htigijiet tagħhom fil-kummerċ elettroniku
- aċċess imtejjeb għall-informazzjoni dwar offerti ta' akkwist pubbliku
- l-użu tas-Sistema ta' Qorti tal-Investment.

Id-dispożizzjonijiet dwar is-Sistema ta' Qorti tal-Investment fis-CETA jippermettu li jkun hemm proċedimenti iktar malajr u kostijiet iktar baxxi għal kumpaniji żgħar li jifthu kawża.